

Чыталі Скарыну

● **Алена
ІЛЬГВІЧУЦЕ**

Магутнае слова беларускага першадрукара Францыска Скарыны гучала ў Гродзенскай абласной навуковай бібліятэцы імя Карскага на трынаццаці мовах свету: у сераду там адбылося чарговае мерапрыемства ў межах акцыі “Чытаем разам”.

Год таму 13 сакавіка адбылася першая сустрэча. Акцыя палюбілася і стала яшчэ адной добрай традыцыяй Гродзеншчыны. За мінулы час жыхары і госці горада сталі ўдзельнікамі вечарын, прысвечаных творчасці Кандрата Крапівы, Элізы Ажэшкі, прозе і вершам пра Вялікую Айчынную вайну, літаратурнай спадчыне Янкі Купалы і Якуба Коласа. І вось прыйшла чарга Францыска Скарыны. Яго выбралі невыпадкава: у 2017-м спаўняецца 500 год з дня выхаду ў свет першай беларускай кнігі, якую і надрукаваў наш знакамiты суайчынiк.

Гасцей мерапрыемства не толькі пазнаёмiлі з творами гуманiста, але і расказалi пра яго асобу. Францыск Скарына – культурны дзеяч, асветник, першадрукар, пiсьменник, перакладчык i каментар Бiблii. Ён нарадзiўся ў сям'i полацкага купца Луки Скарыны каля 1490 года. У 1504-м паступiў у Кракаўскi ўнiверсiтэт на факультэт вольных мастацтваў i праз два гады стаў бакалаўрам. У Падуi наш зямляк папяхова вытрымаў экзамен на званне доктара

медыцынскіх навук. Пасля артыманія гэтай ступені звярнуўся да грамадскіх праблем і гуманітарных дысцыплін. Сваю першую друкаваную кнігу – Біблію – Францыск Скарына выдаў 6 жніўня 1517 года ў Празе. Гэты дзень стаў днём нараджэння беларускага друку.

Спадчына Францыска Скарыны – унікальная з’ява еўрапейскай культуры. На цяперашні час вядома каля 300 асобнікаў яго выданняў, якія захоўваюцца ў бібліятэках і музеях Вялікабрытаніі, Германіі, Італіі і іншых краін. За сваё жыццё Скарына надрукаваў 25 кніг: 23 у Празе і дзве – у Вільні. Але, як справядліва адзначылі вядучыя су-

стрэчы, гэта былі не проста кнігі. Яны прызначаліся для распаўсюджвання сярод звычайных людзей і былі напісаны простаай мовай. Францыск Скарына стаў першым, хто выкарыстоўваў нумарацыю старонак, чыровны радок, тытульны ліст, глумачэнні незразумелых слоў, гравюры і паміжслоўе. Яго наватарства ўключаліся яшчэ і ў тым, што ў кананічны тэкст Бібліі першадрукар уключыў шэраг асабiстых тэкстаў. Асаблiвай увагi заслугоўвае прадмова да ўсёй Бiблii, у якой Францыск Скарына патлумачыў значэнне слова “Бiблiя”, адзначыў структуру і паслядоўнасць бiблейскіх кнiг, iх падзел на Стары і

Новы заветы, а таксама важнасць выдадзенай кнігі для развіцця грамадства.

Са знаёмства з гэтай прадмовай і пачалося чытанне. На кожным этапе абласной акцыі ў ёй удзельнічаюць прадстаўнікі ўлады, кіраўнікі буйных прадпрыемстваў і ўстаноў. Гэта сустрэча не стала выключэннем: урываак з прадмовы прачытаў дырэктар Гродзенскага абласнога драматычнага тэатра Ігар Гедзіч. “Біблія – дзівосная рака! Яна бывае плыткай, і нават авечка можа перайці! Але адначасна і глыбокай, калі і слон змушаны плысці цераз яе! У гэтай кнізе – пачатак і канец усёй існуючай мудрасці, бо толькі праз яе можна спасцігнуць

Бога-ўсётрымальніка!”, – гучалі ў зале бібліятэкі напісаныя пяцьсот гадоў таму, але не страціўшыя сваёй актуальнасці і сёння словы.

Не менш адметная прадмова да кнігі “Юдзіф”. У ёй Скарына звяртаецца да чытача з узніслым публіцыстычным словам пра любоў да Радзімы. На сённяшні дзень у свеце захавалася толькі дзевяць асобнікаў гэтага выдання (на жаль, у нас яно існуе толькі ў факсімільным выглядзе). Гонар прачытаў яго тэкст выпала дырэктару Гродзенскай абласной навуковай бібліятэкі імя Карскага Лідзіі Мальцавай. Лідзія Васільеўна абрала беларускую мову, а студэнты-замежнікі ГрДУ імя Янкі Купалы разам з выкладчыкамі пазнаёмілі ўдзельнікаў акцыі з гэтымі радкамі на англійскай, узбекскай, балгарскай, нямецкай, кітайскай, украінскай і іншых мовах: падчас мерапрыемства ўрываак прагучаў у 13 варыянтах! Усёго ж гэта выданне перакладзена на 66 моваў свету.

Хоць мы называем Скарыну беларускім першадрукаром, ён належыць усяму свету. Помнікі яму пастаўлены ў Полацку, Лідзе, Мінску, Вільнюсе, Калінінградзе і Празе. Імем асветніка названы вуліцы ў Мінску, Полацку, Віцебску, Нясвіжы, Оршы, Слуцку і іншых гарадах, а таксама адзін з астероідаў сонечнай сістэмы! Да асобы Скарыны як крыніцы натхнення не раз звярталіся паэты і пiсьменнiкi. Гродзенцы і госці горада, што далучыліся да вечарыны, дэкламавалі прысвечаныя першадрукару творы, ся-

род якіх “Скарынавы сляды” Рыгора Барадулiна, “Шляхамi Францыска Скарыны” Анатоля Цiгова, “Францішак Скарына” Змітрака Бядулі і многія iншыя. Прыгожым завяршэннем акцыі стала чытанне яе ўдзельнікамі па радках верша Ларысы Геніюш “Скарына”: “Мудрасць здолее ў цемры свяціць. Загад продкаў у сэрцах не згіне! Будзем думаць, вучыцца, тварыць так, як ты, у сваёй мове, Скарына”.

У ТЭМУ:

З 2013 года Нацыянальная бібліятэка Беларусі выдзе праект па стварэнні факсімільных выданняў кніг Францыска Скарыны. Асновай для якаснага ўзнаўлення сталі электронныя копіі, што захоўваюцца ў Беларусі і iншых краiнах свету. Кожнае выданне суправаджаецца навуковымi каментарыямi, а таксама перакладамi на беларускую, рускую і англійскую мовы. Пазнаёмiцца з iмi можна ў Гродзенскай абласной бібліятэцы.